

Vilniaus Universitetas
Matematikos ir informatikos fakultetas
Ekonometrinės analizės katedra

Kursinis darbas

Įskaitinių eismo įvykių Lietuvos keliuose analizė

Atliko: Linas Šyvis ir Kornelijus Samsonas

Vadovas: prof. Vydas Čekanavičius

VILNIUS 2016

Turinys

Santrauka	2
Įvadas	2
Tvarkome duomenis	2
Tvarkom Blaivumo stulpelį	3
Tvarkom Meteo salygų stulp.	3
Įvykių sk. 1000-iui gyventojų didžiausiuose miestuose grafikas.	4
Tikrinam įvykių priklausomybę nuo amžiaus	8
Forecastinam autoįvykius	8
Kaltininku procentas miestuose (Vyrai/Moterys)	8
koreliacijos	9
Įvykių skaičiau modeliavimas	9
Išvados	10
Literatūra	11

Santrauka

Darbe nagrinėjami 2003-2015m. laikotarpyje registruoti įskaitiniai eismo įvykiai Lietuvos keliuose. Duomenyse pastebimi egzistuojantys ryškūs eismo įvykių skirtumai didžiuosiuose Lietuvos miestuose, bei stipri fluktuacija skirtingais laikotarpiais. Nagrinėjant duomenis įvairiais skerspjuviais gauti rezultatai atskleidžia įvairias priemones ir priežastis, dėl kurių atsiranda šie skirtumai. Darbo tikslas parodyti, kad Vilniaus vairuotojai vairuoja geriau. Sudaroma regresija leis geriau suprasti, kaip ekonominiai, socialiniai ir politiniai veiksniai veikia įskaitinių eismo įvykių skaičių Lietuvoje.

Įvadas

Reikalingi užduotims paketai.

```
library(fpp)
library(dplyr)
```

Nuskaityme duomenis.

```
rawdata <- read.csv2("2003-2015.csv", header = T)
gyventojai <- read.csv2("gyventojai.csv", header = T, skip = 1)
kor <- read.csv2("koreliacijos.csv", header = T)
```

Tvarkome duomenis

Paliekame tik 5 didžiuosius miestus

```
miestai <- c("Vilniaus m. sav.", "Kauno m. sav.", "Klaipėdos m. sav.", "Siauliu m. sav.",
            "Panevezio m. sav.")
data <- subset(rawdata, Vieta %in% miestai)
```

Turime stulpelius “Gimimo data” ir “Stazas”. Jų reikšmės tikėtina stipriai koreliuoja, patikrinkime. Pertvarkysime stulpelio “Gimimo data” reikšmes taip, kad matytume eismo įvykio dalyvio amžių ir patikrinsime amžiaus koreliaciją su “Stažo” reikšmėmis.

Stulpelį “Gimimo data” pertvarkome į “Amzius”.

```
Amzius <- as.numeric(format(Sys.Date(), format = "%Y")) - as.numeric(format(as.Date(data$Gimimo_data,
                                     format = "%Y"), format = "%Y"))
data <- cbind(data, Amzius)
```

Dabar turime eismo įvykių dalyvių amžių, kuro koreliaciją su stažu galime patikrinti.

Patikrinsime koreliaciją.

```
sum(is.na(data$Stazas))
```

```
## [1] 8184
```

```
sum(is.na(data$Amzius))
```

```
## [1] 1316
```

```
cor(data$Amzius, data$Stazas, use = "pairwise.complete.obs")
```

```
## [1] 0.7957286
```

Tvarkom Blaivumo stulpelį

Matome, kad stulpelį “Blaivumas” sudaro 6 skirtingos reikšmės. Sutrauksime jas visas į “Blaivus” ir “Neblaivus”.

```
data[data[, "Blaivumas"] %in% c("Apsvaiges nuo narkotiniu, psichotropiniu ar kitu psichika veikianciu m  
    "Atsisake buti patikrintas", "Neblaivus"), "Blaivumas"] <- "Neblaivus"  
data$Blaivumas <- factor(data$Blaivumas)  
table(data$Blaivumas)
```

```
##
##      Blaivus  Neblaivus
##      21615      2244
```

Tvarkom Meteo salygų stulp.

```
data[data[, "Meteorologines_salygos"] == "Lijundra", "Meteorologines_salygos"] <- "Lietus"
data[data[, "Meteorologines_salygos"] == "Puga", "Meteorologines_salygos"] <- "Sniegas, krusa"
data$Meteorologines_salygos <- factor(data$Meteorologines_salygos)
table(data$Meteorologines_salygos)
```

```
##
##      Apsiniauke      Giedra      Lietus      Rukas Sniegas, krusa
##      8761      12660      2027      141      516
## Stiprus vejas
##      19
```

Kai kurie stulpeliai turi NA reikšmių, reikia jas pašalinti.

```
salinamieji <- c("Lytis", "Apgadintu_transporto_priemoniu_skaicius", "Pilietybe",
  "Neigalumas", "Blaivumas", "Amzius")
ndata <- data[complete.cases(data[salinamieji]), ]
sapply(lapply(ndata, is.na), sum)
```

##	Vieta	
##	0	
##	Data	
##	0	
##	Laikas	
##	0	
##	Dalyviu_skaicius	
##	0	
##	Zuvusiu_skaicius	
##	0	
##	Suzeistu_skaicius	
##	0	
##	Dalyvavusiu_transporto_priemoniu_skaicius	
##	0	
##	Apgadintu_transporto_priemoniu_skaicius	
##	0	
##	Kelio_reiksme	
##	20823	
##	Dangos_rusis	
##	0	

```
##                                Dangos_bukle
##                                0
##                                Paros_metas
##                                0
##                                Meteorologines_salygos
##                                0
##                                Kelio_kreive
##                                0
##                                Atitvarai
##                                0
##                                Eismo_ivykio_dalyvio_kategorija
##                                0
## KET_pazeidimas_del_kurio_ivyko_eismo_ivykis
##                                0
##                                Lytis
##                                0
##                                Pilietybe
##                                0
##                                Gimimo_data
##                                0
##                                Neigalumas
##                                0
##                                Saugos_dirzas
##                                9588
##                                Oro_pagalviu_suveikimas
##                                15707
##                                Vairuotojo_kvalifikacija
##                                5080
##                                Stazas
##                                6275
##                                Blaivumas
##                                0
##                                Kaltas
##                                0
##                                Amzius
##                                0
```

Pašalinome NA reikšmes (stulpeliuose, kuriuose NA > 5000, NA palikome, kad neprarastume didžiosios dalies duomenų).

5 didžiausius Lietuvos miestus lyginsime pagal įvykius 1000-iui gyventojų.

Sukuriame rodiklį 1000 gyventojų.

```
tukst <- gyventojai[,3]/1000
gyventojai <- cbind(gyventojai, tukst)
```

Įvykių sk. 1000-iui gyventojų didžiausiuose miestuose grafikas.

****Skačiuojame mėnesinį įvykių skaičių.**

```
by_month <- group_by(data, format(as.Date(data$Data, format = "%Y-%m-%d"), "%Y-%m"),
  Vieta)
agreguoti <- summarise(by_month, sum(Kaltas), sum(Dalyviu_skaicius), sum(Suzeistu_skaicius),
  sum(Zuvusiu_skaicius))
```

```
colnames(agreguoti) <- list("Data", "Vieta", "Ivykiai", "Dalyviai", "Suzeisti",
  "Zuve")
```

****Išsaugome didžiųjų miestų įvykių skaičių ir gyventojų laiko eilutes.**

```
ivykiusk <- function(i)
  ts(agreguoti[agreguoti$Vieta == i, "Ivykiai"], start=c(2003,1), frequency = 12)

gyvsk <- function(i)
  ts(rep(gyventojai[gyventojai$Vieta == i, "Visi"], each = 12), start = c(2003,1), frequency = 12)

ivykiai <- sapply(miestai, ivykiusk)
names(ivykiai)<-sprintf(miestai)
gyven <- sapply(miestai, gyvsk)
names(gyven)<-sprintf(miestai)

tukst <- function(i)
  ivykiai[,i] * 1000 / gyven[,i]

tukstgyv <- ts(sapply(miestai, tukst), start = c(2003,1), frequency = 12)
names(tukstgyv)<-sprintf(miestai)
```

Brėžiame grafiką.

```
plot(0, type = "n", xlim = c(2003,2015), ylim = c(0,0.3), yaxs="i", xaxs="i", main = "Įvykių skaičius 1000 gyv.")
```

```
## Warning in title(...): conversion failure on 'Įvykių skaičius 1000-iui'
## gyventojų' in 'mbsToSbcs': dot substituted for <c4>

## Warning in title(...): conversion failure on 'Įvykių skaičius 1000-iui'
## gyventojų' in 'mbsToSbcs': dot substituted for <ae>

## Warning in title(...): conversion failure on 'Įvykių skaičius 1000-iui'
## gyventojų' in 'mbsToSbcs': dot substituted for <c5>

## Warning in title(...): conversion failure on 'Įvykių skaičius 1000-iui'
## gyventojų' in 'mbsToSbcs': dot substituted for <b3>

## Warning in title(...): conversion failure on 'Įvykių skaičius 1000-iui'
## gyventojų' in 'mbsToSbcs': dot substituted for <c4>

## Warning in title(...): conversion failure on 'Įvykių skaičius 1000-iui'
## gyventojų' in 'mbsToSbcs': dot substituted for <8d>

## Warning in title(...): conversion failure on 'Įvykių skaičius 1000-iui'
## gyventojų' in 'mbsToSbcs': dot substituted for <c5>

## Warning in title(...): conversion failure on 'Įvykių skaičius 1000-iui'
## gyventojų' in 'mbsToSbcs': dot substituted for <b3>

## Warning in title(...): conversion failure on 'Įvykių sk. 1000 gyv.' in
## 'mbsToSbcs': dot substituted for <c4>

## Warning in title(...): conversion failure on 'Įvykių sk. 1000 gyv.' in
## 'mbsToSbcs': dot substituted for <ae>

## Warning in title(...): conversion failure on 'Įvykių sk. 1000 gyv.' in
## 'mbsToSbcs': dot substituted for <c5>

## Warning in title(...): conversion failure on 'Įvykių sk. 1000 gyv.' in
## 'mbsToSbcs': dot substituted for <b3>
```

```

par(xaxp=c(2003, 2015, 12), yaxp=c(0, 0.3, 6))
axis(1)
axis(2)
for(i in 1:5)
  lines((tukstgyv[,i] ), col = i, lwd = 1)
lines((tukstgyv[,1] ), col = 1, lwd = 1)
lines((tukstgyv[,2] ), col = 2, lwd = 1)
lines((tukstgyv[,3] ), col = 3, lwd = 1)
lines((tukstgyv[,4] ), col = 4, lwd = 1)
lines((tukstgyv[,5] ), col = 6, lwd = 1)
legend("topright", col = c(1:5), lty = 1, lwd = 1, legend = c("Vilnius", "Kaunas", "Klaipėda", "Šiauliai"))

## Warning in text.default(x, y, ...): conversion failure on 'Klaipėda' in
## 'mbcsToSbcs': dot substituted for <c4>

## Warning in text.default(x, y, ...): conversion failure on 'Klaipėda' in
## 'mbcsToSbcs': dot substituted for <97>

## Warning in text.default(x, y, ...): conversion failure on 'Šiauliai' in
## 'mbcsToSbcs': dot substituted for <c5>

## Warning in text.default(x, y, ...): conversion failure on 'Šiauliai' in
## 'mbcsToSbcs': dot substituted for <a0>

## Warning in text.default(x, y, ...): conversion failure on 'Panevėžys' in
## 'mbcsToSbcs': dot substituted for <c4>

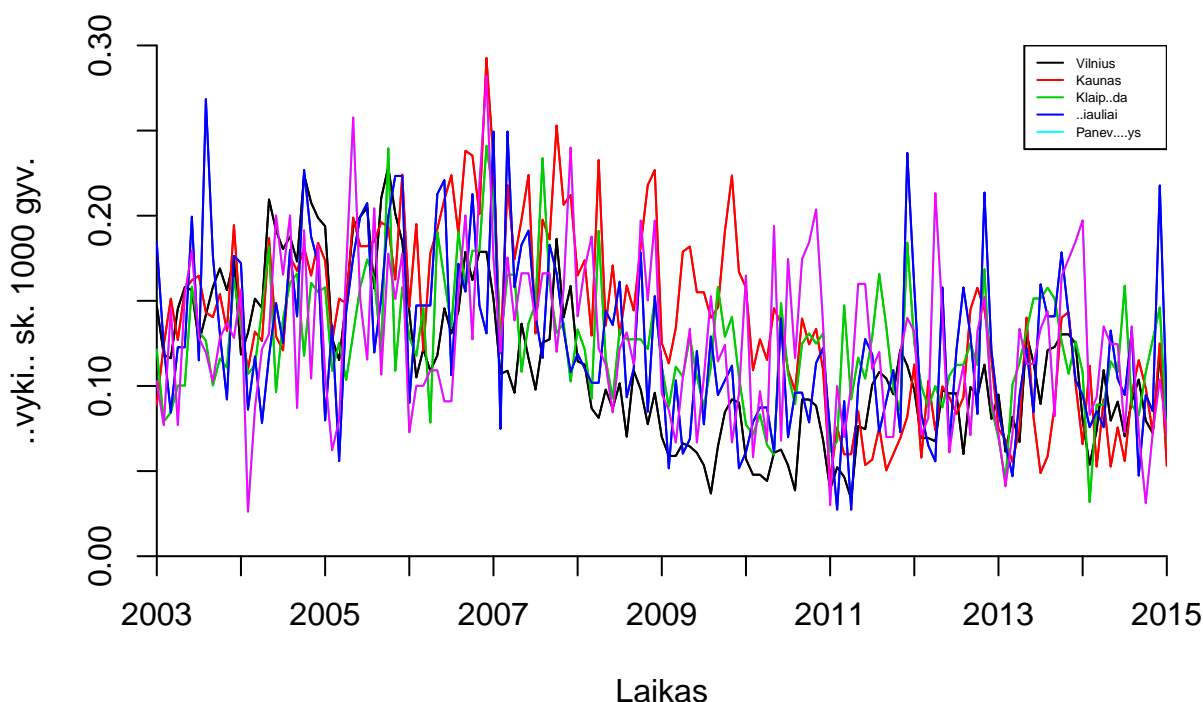
## Warning in text.default(x, y, ...): conversion failure on 'Panevėžys' in
## 'mbcsToSbcs': dot substituted for <97>

## Warning in text.default(x, y, ...): conversion failure on 'Panevėžys' in
## 'mbcsToSbcs': dot substituted for <c5>

## Warning in text.default(x, y, ...): conversion failure on 'Panevėžys' in
## 'mbcsToSbcs': dot substituted for <be>

```

..vyki.. skai..ius 1000–iui gyventoj..

Grafike matomas eismo įvykių augimo trendas nuo 2003m. iki 2007m., toliau trendas pasikeičia ir įvykių skaičius pradeda mažėti ir apie 2011m. stabilizuojasi ir fluktuuoja panašiam lygįje.

Vilniaus m. sav. stebimas įskaitinių eismo įvykių mažėjimas nuo 2006m iki 2010m. vėlesniais metais įvykių lygis išlieka stabilus ir nesikeičia.

Kauno m. sav. stebimas įvykių augimas nuo 2003m. iki 2007m.. Mažėjimo tendencija prasidėjusi apie 2007m. vidurį baigiasi 2011m. viduryje. 2012-2014m. laikotarpyje stebimas įvykių padidėjimas

Klaipėdos m. sav. įvykių skaičius 2003-2008m. nežymiai augo, 2008-2010m. laikotarpyje nežymiai sumažėjo ir laikėsi panašus įvykių skaičius iki 2015m..

Šiaulių m. sav. stebimi dideli stabilūs svyravimai 2003-2008m.. Įvykių skaičius pradeda mažėti 2008-2010m. ir išlieka stabilus iki 2012m., nuo 2012m. registruojamas staigus eismo įvykių augimas, kuris grįžina įvykių skaičių prie pradinio lygio esančio 2003-2003m. laikotarpyje panašus lygis išlieka iki pat 2015m.

Panevėžio m. sav. stebimas įvykių augimas 2003-2007m. laikotarpyje. Eismo įvykių skaičius nežymiai sumažėja 2007-2009m. laikotarpyje. Panašus eismo įvykių skaičius išmlieka iki pat 2015m..

Vilniaus m. sav. išsiskiria nuo kitų didžiųjų miestų, jog eismo įvykių mažėjimas prasideda metais anksčiau ir vyksta daug staigiau nei kituose miestuose. Po eismo įvykių sumažėjimo nėra ryškaus grįžimo prie pradinio įvykių kiekio, kas yra įprasta kitiems miestams.

Grafike matome stiprų skirtumą 2008-2010m. metų laikotarpyje tarp Vilniaus ir Kauno, kas nebdinga nei vienam iš likusių miestų.

[Reikalingi komentarai] **Pagalbiniai stulpeliai**

```
diena <- ndata$Paros_metas == "Diena"
diena <- diena * 1
moteris <- ndata$Lytis == "Moteris"
moteris <- moteris * 1
asfaltas <- ndata$Dangos_rusis == "Asfaltbetonis, cementbetonis"
asfaltas <- asfaltas * 1
zvyras <- ndata$Dangos_rusis == "zvyrkelis"
```



```

zvyras <- zvyras * 1
slapia <- ndata$Dangos_bukle == "slapia"
slapia <- slapia * 1
giedra <- ndata$Meteorologines_salygos == "Giedra"
giedra <- giedra * 1

ndata <- cbind(ndata, diena, moteris, asfaltas, zvyras, slapia, giedra)

```

Sukuriam miestų lenteles

```

by_year <- group_by(ndata, format(as.Date(ndata$Data, format="%Y-%m-%d"), "%Y"), Vieta)
metiniai <- summarise(by_year, sum(Kaltas), sum(data$Blaivumas == "Neblaivus", na.rm=T), sum(diena)/sum(
colnames(metiniai) <- list("Data", "Vieta", "Ivykiai", "Neblaivus", "Diena", "Moteris", "Asfaltas", "Zv
vilnius <- data.frame(metiniai[metiniai$Vieta == "Vilniaus m. sav.", 5:10])
kaunas <- data.frame(metiniai[metiniai$Vieta == "Kauno m. sav.", 5:10])
siauliai <- metiniai[metiniai$Vieta == "Siauliu m. sav.", 5:10]
panevezys <- metiniai[metiniai$Vieta == "Panevezio m. sav.", 5:10]
klaipeda <- metiniai[metiniai$Vieta == "Klaipedos m. sav.", 5:10]

chisq.test(vilnius[,i], kaunas[,i])

```

```

## Warning in chisq.test(vilnius[, i], kaunas[, i]): Chi-squared approximation
## may be incorrect

```

```

##
## Pearson's Chi-squared test
##
## data: vilnius[, i] and kaunas[, i]
## X-squared = 156, df = 144, p-value = 0.2335

```

Matome, kad $p\text{-value} < 0.05$, vadinasi H_0 atmetam. Proporcijos statistiškai reikšmingai skiriasi. Patikrinkime tarp kurių miestų proporcijos yra statistiškai reikšmingai skirtingos.

Proporcijos statistiškai reikšmingai skiriasi tarp Šiauliu m. sav. ir Panevėžio m. sav. ir tarp Vilniaus m. sav. ir Panevėžio m. sav. Patikrinkime, ar Šiauliuose/Vilniuje įvykių dėl neblaivių vairuotojų kaltės yra statistiškai reikšmingai daugiau negu Panevėžyje.

Paaiškėjo, kad Šiauliuose/Vilniuje įvykių dėl neblaivių vairuotojų kaltės yra statistiškai reikšmingai daugiau negu Panevėžyje.

Tikrinam įvykių priklausomybę nuo amžiaus

Forecastinam autoįvykius

Tikrinsime hipoteze ar Vilniaus mieste eismo įvykiu kaltininkai dažniau yra Vyrai nei moterys.

$H_0 = V \text{ sk.} =$

Kaltininku procentas miestuose (Vyrai/Moterys)

Kaltininku procentas Vilniaus mieste.

Kaltininku procentas Kauno mieste.

Kaltininku procentas Siauliu mieste.

Kaltininku procentas Klaipėdos mieste.

Kaltininku procentas Panevėžio mieste.

Tikrinsime hipotezę ar Vilniaus mieste eismo įvykių kaltininkai dažniau yra Vyrai nei moterys.

koreliacijos

Įvykių skaičiaus modeliavimas

```
mod<- lm(Keliu_eismo_ivykiu_skaicius~Gyventoju_tankumas+Auto_sk_1k_gyv+Islaidos_keliams mln_eur+vidutin
```

Palyginti zuvusių/sužeistų mėnesinius vidurkius tarp laikotarpio ir vietos. Ar skiriasi įvykių skaičius naktį ir dieną?

Išvados

Duomenyse stebimas ryškus Vilniaus m. sav. pranašumas prieš kitus didžiuosius Lietuvos miestus. Įvykių skaičius Vilniaus mieste yra stabilesnis, įvykių kreivė taip staigiai nešokinėja. Pritaikius tam priemones įvykių skaičius daug greičiau sumažėjo, priemonių poveikis buvo efektyvesnis.

Literatūra

- <https://www.epolicija.lt/atviri-duomenys>
- <http://osp.stat.gov.lt>
- <http://www.lakd.lt>
- <http://www.lkpt.lt>